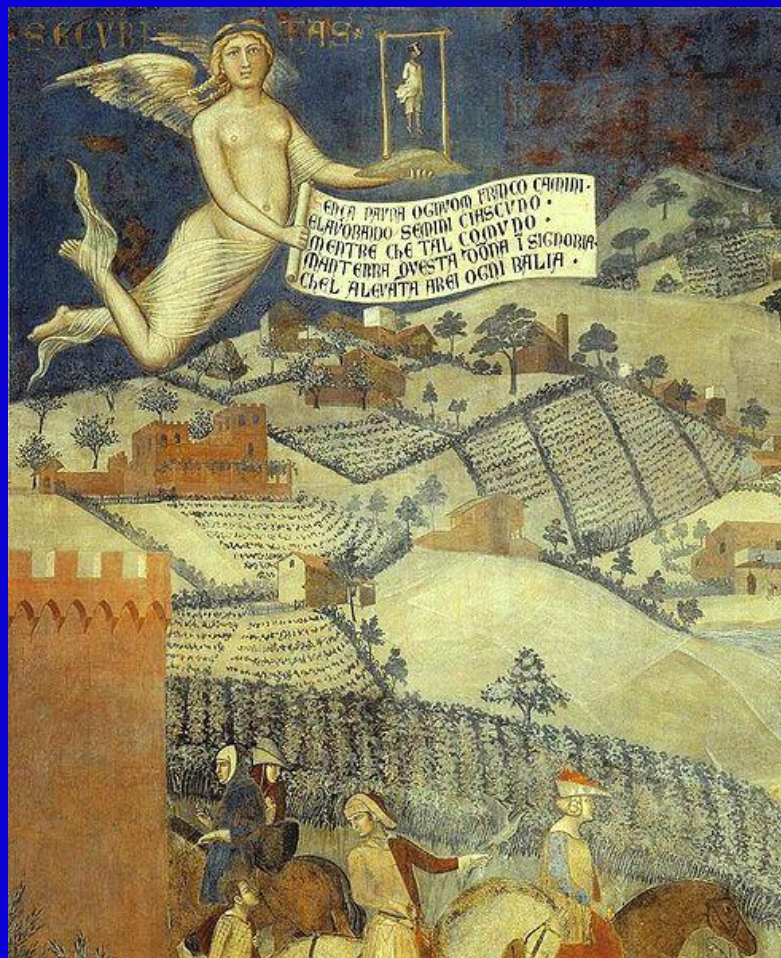

Держава

Лоренцетті Амброджо

Плоди хорошого правління

Сієна, Палаццо Пуббліко (1337-39 pp.).

План

1. Що таке держава.
2. Концепції та теорії держави.
3. Функції держави.
4. Типологія держав.
5. Особливості України.

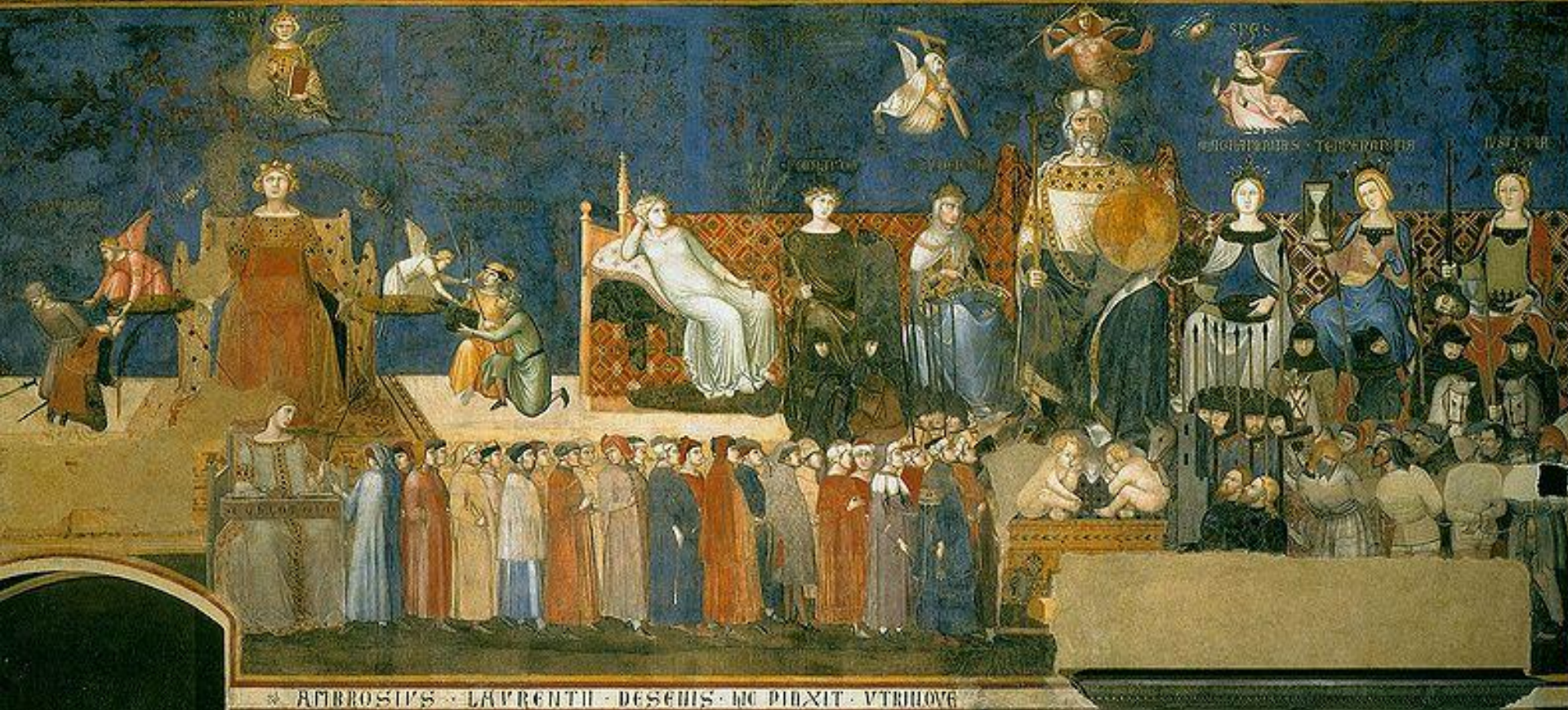

Бенедикт Спіноза
(1632–1677) –
яскравий представник
філософії раціоналізму.
Його визначення
свободи як “пізнаної
необхідності” стало
знаменитим.

« Мета... держави не в тому, щоб перетворити людей із розумних істот на тварин або на автомати, але навпаки, в тому, щоб їх душа і тіло здійснювали свої функції, не піддаючись небезпеці, а самі вони користувались вільним розумом, щоб вони не змагались один з одним у ненависті, гніві чи хитрощах і не відносились вороже один до одного»

Б. Спіноза

*Амброджо Лоренцетті “Алегорія хорошого правління”
Сієна, Палаццо Пуббліко (1337-39 рр.).*

1. Що таке держава?

*У наш час існує велика кількість
визначень держави*

*"Скільки існувало державознавців і філософів,
стільки існувало й визначень держави".*

Людвіг Гумплович (1838-1909)

Дослідження професора
Кембриджського
університету Квентіна
Скіннера (стаття “The
State”) показало, що слово
“держава” довгий час
вживалося у
нерозривному зв'язку з
харизматичною особою
правителя і тільки
згодом набуло
“безособового” характеру

Російський політолог Олег Хархордін довів, що російське слово “государство” пройшло майже ту ж еволюцію.

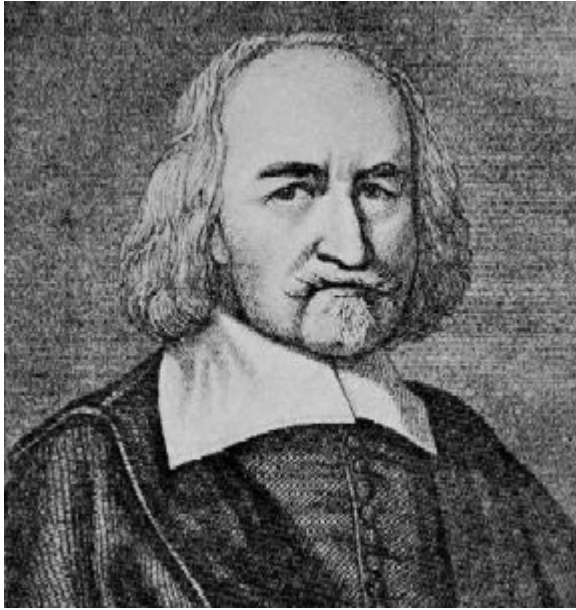

Ніколо Мак'явеллі
вперше в західній
політичній думці
розпочав процес
“відділення”
поняття “держави”
від особи
правителя.

Ніколо Мак'явеллі
(1469–1527) видатний
італійський політичний
мислитель доби Відродження,
автор трактату “Цар”.

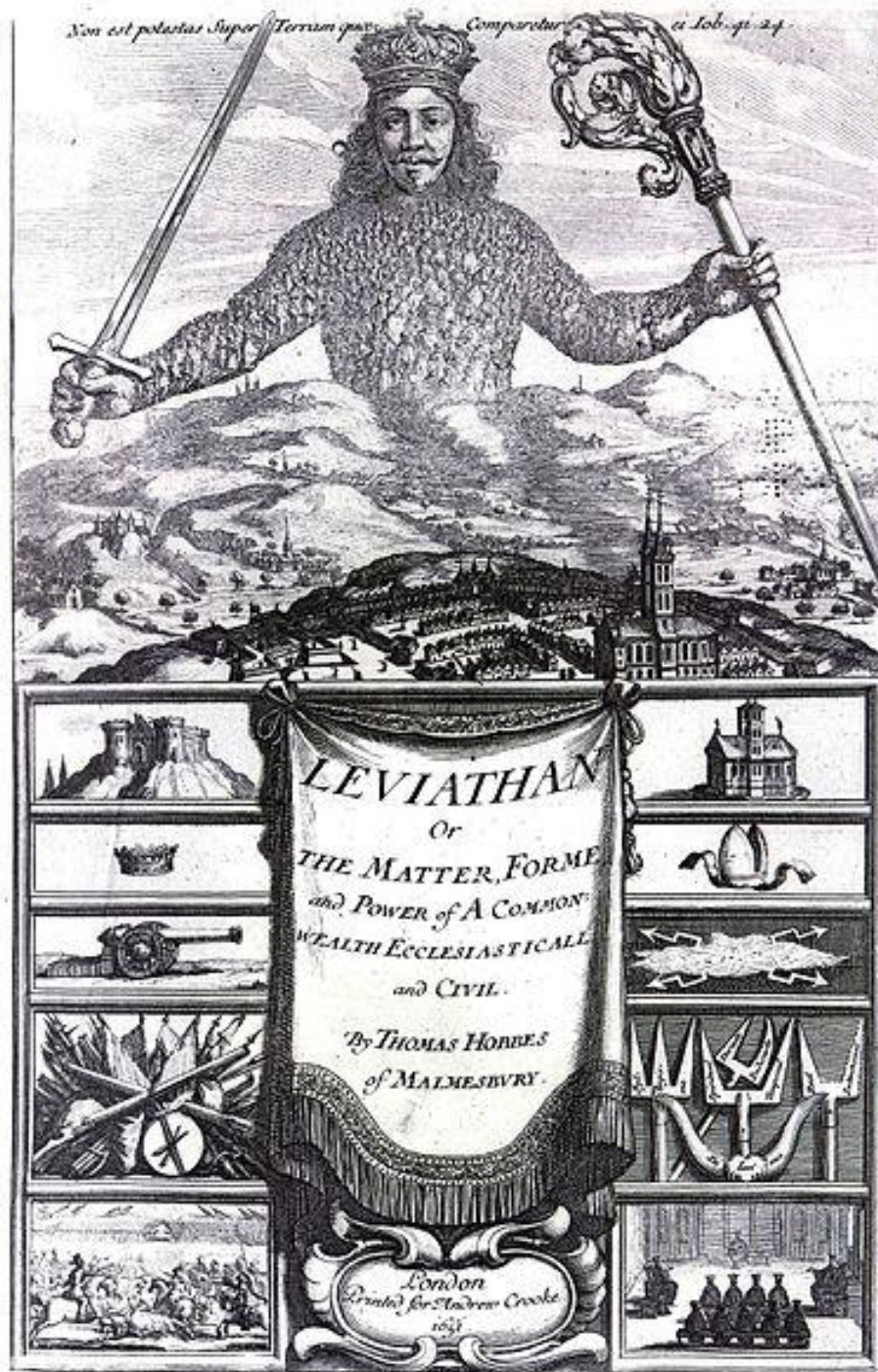

*Томас Гоббс
(1588–1679) –
найвизначніший політичний
філософ раннього Модерну,
автор знаменитого
“Левіафану” (1651 р.)–
філософського твору про
державу.*

Велике зрушення у
теоретичних розробках теорії
держави пов'язують із іменем
англійського філософа
Томаса Гоббса

саме він зафіксував стан,
коли підлеглі, насамперед,
підпорядковуються державі,
як інституту, а не особі
правителя.

*Обкладинка
першого
видання
«Левіафану»
Томаса Гоббса
(1651 року)*

ОЗНАКИ ДЕРЖАВИ

ТЕРИТОРІЯ

НАСЕЛЕННЯ

ПУБЛІЧНА ВЛАДА

СИСТЕМА ПРАВА

СУВЕРНІТЕТ

ПОДАТКОВА І
ФІНАНСОВА
СИСТЕМИ

Лоренцетті Амброджо “Плоди хорошого правління”
Сієна, Палаццо Пуббліко (1337-39 рр.).

2. Концепції та теорії держави

**Теологічна
концепція**

Державу створив Бог

Аврелій Августин, Тома Аквінський, Ж. Марітен,

**Патріархальна
концепц**

Держава – продукт розвитку родини

Р. Фільмер та ін.

Концепція наси

Держава - результат підкорення одних людей іншими

Л. Гумплович, Е. Дюрінг

**Суспільного
договору**

**Держава - результат
суспільної угоди**

Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Дж. Ролз та ін.

**Соціально-
економічна**

Держава-результат економічного розвитку суспільства

Л. Морган, К. Маркс, Ф. Енгельс

Концепція органіцизму

Держава – це великий організм

Платон, Арістотель, Т. Гоббс, Б. Спіноза, Ж.-Ж. Руссо, Г.
Спенсер, А. Шеффле, Р. Вормс

Амброджо Лоренцетті “Плоди поганого правління”

Сієна, Палаццо Пуббліко (1337-39 рр.).

3. Функції держави

Функції держави

класифікації

За соціальним значенням

Основні

оборони, охорони правопорядку, регулювання економіки, тощо.

Неосновні

- управління державним майном,
- поширення інформації тощо.

За територіальною

Внутрішні

- регулювання економіки,
- підтримання та розвиток культури,
- соціальний захист населення,
- екологічна безпека тощо

Зовнішні

- організація співробітництва з іншими державами,
- захист держ. суверенітету,
- культурний та освітній обмін тощо.

За часом здійснення

Постійні

- охорони правопорядку,
- соціальний захист тощо.

Тимчасові

- стабілізації економіки
- подолання наслідків економічних криз
- боротьба із стихійними лихами
- військові дії

За сферами суспільного життя

Гуманітарні

- охорона прав людини;
- соц. забезпечення;
- освіта,
- розвиток культури

Економічні

- підтримка власності
- організація виробництва
- підтримка наукових досліджень.

Політичні

- забезпечення політичного плюралізму;
- підтримка нац. меншин,
- захист державно-конституційного ладу, тощо

За розподілом влади

Законодавчі

Виконавчі

Судові

Функції держави

ВНУТРІШНІ

економічна

соціальна

забезпечення народоладдя

захист конституційного ладу

забезпечення правопорядку і законності

консолідація суспільства, суспільний арбітраж

екологічна

культурно-освітня

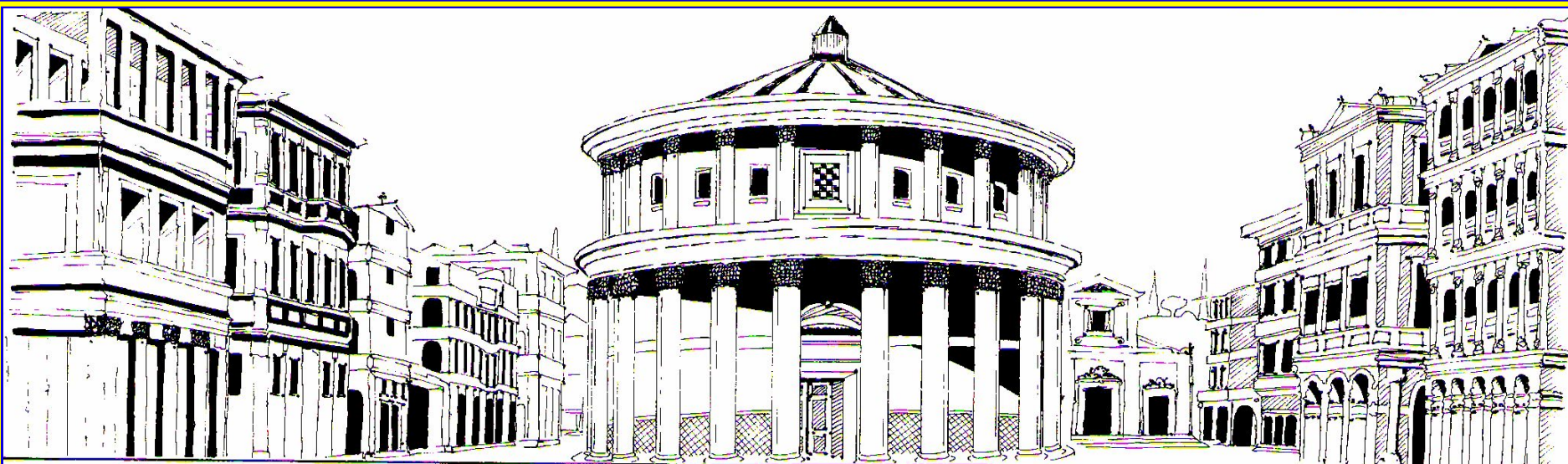
ЗОВНІШНІ

участь у вирішенні глобальних проблем

забезпечення національної безпеки

розвиток взаємовигідного співробітництва

захист державних інтересів у
міжнародних відносинах

Ідеальне місто.

Картина невідомого художника доби Відродження. Ідеальне місто символізує досконалий спосіб співжиття людей, досконале суспільство. Ця тема, яка витоками сягає ідеального міста-держави Платона, була дуже популярна у добу Ренесансу. До неї зверталися філософи Томас Мор, Томазо Кампанела, численні художники та архітектори.

3. Типологія держав

Типологія держави

класифікації

За формою правління

Монархія

- а) необмежена
  - абсолютна
  - деспотична
- б) обмежена
  - конституційна
  - парламентська
  - дуалістична
  - вибірна

Республіка

- а) президентська
- б) напівпрезидентська (змішана)
  - президентсько-парламентська
  - парламентсько-президентська
- в) парламентська

За набутими функціями

Військова (поліцейська)

Правова

Соціальна

За адміністративно-територіальним устроєм

Проста (унітарна)

Складна

- а) федерація
- б) конфедерація (співдружність)
- в) імперія

За політичним режимом

Антидемо-Кратична

- а) авторитарна
- б) тоталітарна

Демокра-тична

- а) ліберальна;
- б) консерва-тивна;
- в) радикальна

За соціально-економічною і класовою

Рабовлас-ницька

Феодальна

Буржуазн а

Соціалісти ч-на

Буржуазн ої (соціаліст и-чної) орі-єнтації

Комуністичн а

За стабільністю політичного життя

Стабільні

Нестабільні

За наявністю титульної нації

Національ на

Наднаціо-нальна

Країна "Утопія" А. Гольбейн (1518 р.)

Форма правління – це організація державної влади, структура її органів, порядок їх утворення, розподіл між ними компетенції у взаємовідносинах із населенням, ступінь участі населення в формуванні цих органів.

Форма державного правління

Монархія — вища державна влада зосереджується (повністю або частково) в руках однієї особи — монарха і, як правило, передається у спадщину серед представників правлячої династії або формується іншим шляхом (фараон, король, шах, цар, імператор). Монархія може бути *необмеженою (абсолютною)* та *обмеженою*.

Республіка — верховна влада в державі належить представницьким виборним органам і здійснюється ними. У теорії розглядаються *аристократична* (рабовласницькі республіки у Стародавніх Афінах, Стародавньому Римі) та *демократична*.

Три види демократичних республік:

парламентська — президент обирається парламентом; уряд формується з представників партій, що мають більшість у парламенті; уряд підзвітний парламенту; парламент може висловлювати уряду недовіру, що має наслідком його відставку (Італія, Греція, Індія);

президентська — президент обирається всенародно за особливою процедурою; президент є главою держави і здійснює виконавчу владу; законодавча влада належить представницькому органу (парламенту); президент має право відкладального вето та інші права (США, Франція);

змішана — присутні елементи як президентської, так і парламентської форм правління.

ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

республіка

монархія

Британська
Співдружність

джамахірія

Президентська

Парламентська

Президентсько-
парламентська

Абсолютна

Конституційна

Теократична

Форма державного устрою – це національна адміністративно-територіальна будова держави, котра розкриває характер взаємовідносин між його складовими частинами, між центральними і місцевими органами державної влади.

**За формою державного устрою
держави можна розділити на
Три частини:**

Унітарна держава - єдине цілісне утворення, що складається із адміністративно-територіальних одиниць, які підпорядковуються центральним органам влади і ознаками державного суверенітету не володіють.

Федерація
добровільне об'єднання кількох державних утворень, що раніше були самостійними в одну союзну державу.

Конфедерація
тимчасовий юридичний союз суверенних держав, створений для забезпечення реалізації їх загальних інтересів.

Форми правління та державний устрій країн світу

М о н а р х і я		Р е с п у б л і к а	
унітарна	федеративна	унітарна	федеративна
Велика Британія	Бельгія	Франція	Німеччина
Швеція	Іспанія	Італія	Австрія
Норвегія	Данія	Португалія	Росія
Люксембург	ОАЕ	Угорщина	Індія
Нідерланди	Канада	Польща	США
Марокко	Австралія	Китай	Бразилія
Саудівська Аравія		Монголія	Нігерія
Непал		Туреччина	Мексика
Японія		Алжир	Аргентина

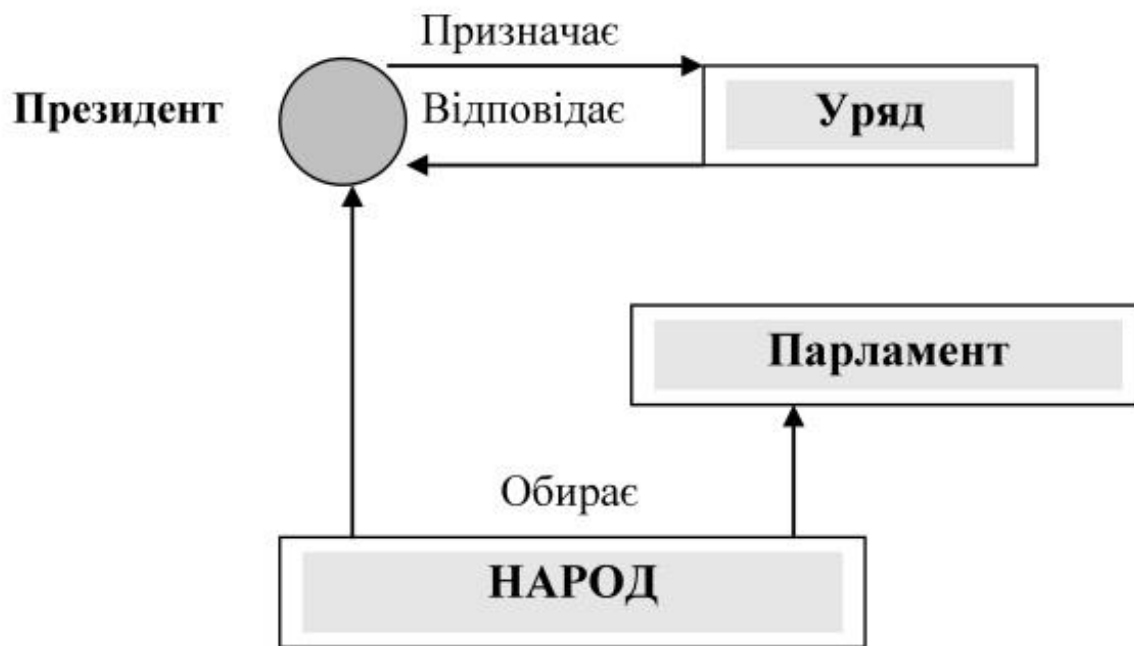
5. Особливості України

Україна є унітарною державою з
автономією

Україна є президентсько-парламентською республікою

Україна проголошує себе правовою державою, вона:

ЗАБЕЗПЕЧУЄ:

Верховенство права і закону

Гарантію прав і свобод людини

Рівність перед законом і судом

Взаємну відповідальність громадян і держави

Судовий та інший захист

ЗАСНОВУЄТЬСЯ:

На поділі і балансі влад

Обмеженні влади

Політичному плюралізмі

Підзаконності влади

Конституційному нагляді

Широкому самоуправлінні

Україна проголошує себе соціальною державою

ЗАБЕЗПЕЧУЄ:

Соціальну справедливість

Послаблення соціальної нерівності

Забезпечення всіх роботою, або іншим джерелом забезпечення

Збереження миру і злагоди в суспільстві

Формування життєвого середовища

БАЗУЄТЬСЯ:

На високому рівні економічного розвитку

Демократизмі політичної системи

Компромісі

Розвитку системи соціального партнерства

Підвищення ролі держави у регулюванні економічних та інших процесів

Філософія анархізму не визнає доцільності існування
держави як апарата примусу

Гюстав Доре
“Вбивство Левіафана” (1865 р.)